

A KIADÓ ELŐSZAVA A MÁSODIK KIADÁSHOZ

Bakos Ferenc *Idegen szavak és kifejezések kéziszótára* című munkája 1957 óta jelenik meg az Akadémiai Kiadónál különböző változatokban. A 2002-es kiadást megelőző 1994-es mű újragondolt, teljesen új szótárnak tekinthető.

2001-ben elérkezettnek láttuk az időt a felújításra. A munkát teljes egészében az Akadémiai Kiadó Nyelvi Szerkesztősége vállalta magára, de az új szótáron továbbra is Bakos Ferenc neve szerepel, hisz a mű megszerkesztéséért őt és szerkesztőtársait illeti a dicséret és köszönet. A mostani szótár három munkacsoport összehangolt munkájával jött létre, s ez az együttműködés jelzi az eljövendő szótárak készítésének új, egyre kevésbé egyénhez kötődő módját is.

A három munkacsoport, amely oroszlanrészét vállalt az új szótár létrejöttében:

- a Magyar Tudományos Akadémia munkacsoportja
- az Akadémiai Kiadó Nyelvi Szerkesztősége és a szerkesztésben részt vevő külső munkatársak
- az Akadémiai Kiadó Informatikai és Adatbázis-karbantartó Munkacsoportja

Elsőként az *Idegen szavak jegyzéke* című, nyomtatásban meg nem jelent munkaanyagról kell szólnunk. 1999-ben a Magyar Tudományos Akadémia megbízta az Akadémiai Kiadó Nyelvi Szerkesztőségét idegen szavak és magyar megfelelőik új gyűjtésével. A jegyzékben az idegen szavak magyar megfelelői javaslatként szerepeltek, korunknak megfelelő nyelvkorszerűsítő és magyarítási tervezetként. A munkacsoport irányítója az MTA részéről Ritoók Zsigmond akadémikus volt, szakmai tanácsadóként közreműködött Fábrián Pál, a tudományok doktora. A kutatási programnak a kiadó részéről felkért szakmai vezetője Tóth Etelka volt, a szervezés feladatait Szekeres Ágnes, a kiadó munkatársa látta el. Az anyag szakmai szempontból való átvizsgálásában az MTA Tudományos Osztályai is közreműködtek. A munka eredményeképpen létrejött szójegyzék (*Idegen szavak jegyzéke*, MTA-Akadémiai Kiadó, Budapest, 1999) a jelen szótár munkálatai során a szerkesztők rendelkezésére állt.

Másodjára szólni kell a kiadói irányítással folyó szerkesztési munkálatokról. A kiadó által kiadott új szótárak többségükben nem kutatóintézetekben és egyetemeken készülnek, hanem az Akadémiai Kiadó Nyelvi Szerkesztőségének szellemi irányításával és számítógépes adatbázisának segítségével.

Harmadjára, de nem utolsósorban a 21. századi szótárkészítés legfontosabb eszközéről kell szólni: az adatbázisban tárolt nyelvi adatokról, a nemzetközi szabvány szerinti adattárolási módokról és a nyelvi adatokat kezelő szoftverről. Amikor a szótár munkálatait elkezdtük – 2001 szeptemberében – nem állt rendelkezésünkre a korábbi szótár elektronikusan rögzített állománya. Egy év alatt az 1994-es szótárát gépre vittük, nemzetközi ISO szabvány szerinti XML adattárolási formátumban rögzítettük, a szócikkek szerkezetét fastruktúrába rendeztük, és a nyomtatott formához megfelelő tipográfiai utasításokat rendeltünk. Így egy hordozótól független szótár jött létre, vagy úgy is mondhatjuk: egyszerre két szótár született: elektronikus és könyv formátumú. Nehéz szétválasztani a kettőt: az igazán szellemi, szakmai munkának a szótár megszerkesztése, új címszavak megírása, gyűjtése, a régiék javítása, új meghatározások megfogalmazása, szakmai lektorálása tűnik. De az új, Gutenberg-korszak utáni világban, ami nincs digitalizálva, az nem létezik. Ráadásul a számítógépes programok nemcsak rögzítenek egy íráshoz kötött tartalmat, hanem hozzájárulnak a tartalom rendszerezéséhez, kiegészítéséhez, többféle formátumú felhasználásához, egyszóval jelentős többletértéket adnak az ily módon tárolt műhöz.

A mostani szótár e három munkacsoport alkotó együttműködésével jött létre. A kiadó hálával tartozik a szótár alkotó szerkesztőjének, Bakos Ferencnek. Köszönet illeti az 1994-es mű munkatársait, akiket a főszerkesztő előszavában egyenként felsorol; ezt az előszót a mostani kiadásban is közzétesszük. A 2002-es szótár megjelentetésekor köszönetet mondunk a felújítás munkálataiban résztvevőknek.

Reméljük, hogy az új *Idegen szavak és kifejezések szótárában* a felhasználók a 21. század nézőpontjából tekinthetnek a régebbi és újabb nyelvünkbe érkező idegen szavakra, és a szótár segít ezek értelmezésében és használatában.

Budapest, 2002. július 25-én

Pomázi Gyöngyi